EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 22.5.2018
COM(2018) 271 final

ANNEX

PŘÍLOHA

doporučení Rady

o vysoce kvalitních systémech předškolního vzdělávání a péče

{SWD(2018) 173 final}

PŘÍLOHA
RÁMEC KVALITY
PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A PÉČI

Děti mají právo na cenově dostupné a kvalitní vzdělávání a péči v raném věku[1].

Evropský pilíř sociálních práv

Učení a vzdělávání začínají narozením a předškolní věk má největší vliv v životě dětí, protože vytváří základy pro jejich celoživotní rozvoj. Tento rámec kvality poskytuje hlavní zásady a zajišťuje evropský přístup k vysoce kvalitním systémům předškolního vzdělávání a péče na základě osvědčených postupů v členských státech EU a nejnovějšího výzkumu. Zahrnuje deset prohlášení o kvalitě, která jsou strukturována v pěti širších oblastech kvality: přístup, zaměstnanci, vzdělávací program, monitorování a hodnocení, jakož i správa a financování. Deset prohlášení o kvalitě popisuje hlavní črty vysoce kvalitních služeb, jak byly určeny v praxi. Rámec kvality je nástroj správy zaměřený na poskytování orientace pro vytváření a podporu systémů předškolních a vzdělávacích systémů. Aby byly možné sebehodnocení a další úvahy, rámec uvádí i seznam ukazatelů, které lze použít na celostátní, regionální a místní úrovni.

Hlavním účelem rámce je poskytovat kvalitní předškolní vzdělávání a péči pro všechny děti a jeho vytváření se řídí těmito zásadami:

- vysoce kvalitní služby mají zásadní význam při podpoře rozvoje dětí a jejich učení a z dlouhodobého hlediska při posilování jejich šancí na vzdělávání,
- zásadní význam má účast rodičů jako partnerů těchto služeb – rodina je nejdůležitějším místem pro růst a rozvoj dětí a rodiče a opatrovníci jsou zodpovědní za dobré životní podmínky, zdraví a rozvoj každého dítěte,
- služby předškolního vzdělávání a péče musí být zaměřeny na děti, musí aktivně děti zapojovat a oceňovat názory dětí.

[1] https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_cs

PŘÍSTUP ke kvalitním službám předškolního vzdělávání a péče **pro všechny děti** přispívá k jejich zdravému rozvoji a úspěchu ve vzdělávání, pomáhá zmenšovat sociální nerovnost a rozdíly mezi dětmi z různých socioekonomických prostředí. Spravedlivý přístup má také zásadní význam pro to, aby se rodiče, zejména ženy, pružně (znovu) začleňovali do trhu práce.

Prohlášení o kvalitě:

1. Poskytování služeb, které jsou dosažitelné a cenově dostupné všem rodinám a jejich dětem.

Všeobecný právní nárok na služby předškolního vzdělávání a péče představuje pevný základ pro oslovení všech dětí. Jako základ pro odhad dalších potřeb a úpravu kapacity mohou sloužit údaje o obyvatelstvu a průzkumy mezi rodiči, pokud jde o poptávku po místech v zařízeních předškolního vzdělávání a péče.

Poskytování služeb může řešit překážky, které mohou bránit rodinám a dětem v účasti. To může zahrnovat úpravu požadovaných poplatků za předškolní vzdělávání a péči, aby byl umožněn přístup i domácností s nízkými příjmy. Existují i důkazy o tom, že pružnost v provozní době a dalších opatřeních může umožnit účast zejména dětí pracujících matek a dětí z menšinových nebo znevýhodněných skupin.

Poskytování služeb, které jsou rovnoměrně rozloženy v městských a venkovských oblastech, blahobytných a chudých čtvrtích a v regionech může rozšířit přístup pro znevýhodněné skupiny ve společnosti. Dosažitelnost a cenová dostupnost vysoce kvalitních služeb ve čtvrtích, v nichž bydlí chudé rodiny, etnické menšiny nebo rodiny migrantů má údajně největší dopad na podporu spravedlnosti a sociálního začleňování.

2. Poskytování služeb, které podporuje účast, posiluje sociální začleňování a přijímá různorodost.

Zařízení předškolního vzdělávání a péče mohou aktivně podporovat účast zapojením rodičů, rodin a pečovatelů do rozhodovacích procesů (např. do rodičovských výborů). Oslovení rodin – zejména žen a znevýhodněných nebo menšinových či migrantských rodin – cílenými iniciativami jim umožňuje, aby vyjadřovaly své potřeby a aby byly zohledňovány při přizpůsobování služeb požadavkům místních komunit.

Lze podporovat nábor pracovníků z marginalizovaných, migrantských nebo menšinových skupin, protože bylo prokázáno, že je výhodné, když složení personálu v zařízeních předškolního vzdělávání a péče odráží různorodost v komunitě.

Vytváření prostředí, které je vůči dětem vstřícné a které si cení jejich jazyky a původ, přispívá k rozvoji jejich pocitu sounáležitosti. K vstřícnému postoji a podpoře bilingvních dětí připravuje pracovníky i soustavný profesní rozvoj.

Zařízení předškolního vzdělávání a péče mohou rozvíjet osvědčené postupy v rodinách pro hladký přechod z domácího prostředí do uvedených zařízení i podporovat vysokou úroveň účasti rodičů prostřednictvím organizování konkrétních iniciativ.

PRACOVNÍCI jsou nejvýznamnějším faktorem pro pohodu dětí, jejich učení a výsledky z hlediska rozvoje. Proto jsou pracovní podmínky a profesní rozvoj pracovníků považovány za zásadní složku kvality.

Prohlášení o kvalitě:

3. Pracovníci s dobrou kvalifikací a s úvodní i další odbornou přípravou, která jim umožňuje plnit svou profesní úlohu.

Efektivní systémy předškolního vzdělávání a péče zohledňují posilování profesního statusu pracovníků, který je široce uznáván jako klíčový faktor kvality, prostřednictvím zvyšování kvalifikační úrovně, pružných perspektiv profesní dráhy a alternativních cest pro asistenty. To lze podporovat zaměřením se na pedagogické pracovní síly, složené z odborníků s úplnou profesní kvalifikací specializovanou na předškolní vzdělávání na úrovni ISCED 6, jakož i pomocného personálu.

Nejmodernější programy počátečního vzdělávání jsou sestavovány společně s odborníky z praxe a zajišťují dobrou vyváženost mezi teorií a praxí. Přínosem je i to, když vzdělávací programy lépe připravují pracovníky na kolektivní práci a posilují jejich reflexivní kompetence. Pro takové programy může být užitečná odborná příprava pracovníků na práci s jazykově a kulturně různorodými skupinami, počínaje menšinovými a migrantskými rodinami i rodinami s nízkými příjmy.

Pracovníci, kteří jsou vybaveni k tomu, aby se řídili potřebami rozvoje malých dětí a byli schopni zjistit potenciální problémy v jejich rozvoji, mohou aktivněji podporovat rozvoj dětí. Pravidelné, individuálně uzpůsobené a soustavné příležitosti profesního rozvoje jsou užitečné všem pracovníkům, včetně asistentů a pomocných zaměstnanců.

Pokud jde o nezbytné prvky rozvoje a psychologie dětí, kompetence pro pracovníky by měly zahrnovat modul aplikované ochrany dítěte a obecněji práv dítěte.

4. Vstřícné pracovní podmínky, včetně profesního vedení, které vytváří příležitosti pro pozorování, reflexi, plánování, týmovou práci a spolupráci s rodiči.

Systémy předškolního vzdělávání a péče, které se zaměřují na zlepšení pracovních podmínek, včetně přiměřenější úrovně mezd, mohou učinit zaměstnání v předškolním vzdělávání přitažlivějším pro lépe kvalifikované pracovníky, kteří hledají vhodnou profesní dráhu.

Počet dospělých ve vztahu k počtu dětí a velikosti skupin jsou nejpřiměřenější, když jsou navrhovány přiměřeně věku a složení skupiny dětí, jelikož menší děti vyžadují větší pozornost.

Oborová vzdělávací společenství tam, kde existují v rámci zařízení a nad jejich rámec, mají pozitivní dopad tím, že přidělují čas a prostor pro kolegiální postupy a společnou práci.

Mentorství u nově přijatých pracovníků a dohled nad nimi během zaškolení jim mohou pomoci rychle začít uplatňovat profesní pravidla.

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM je účinným nástrojem ke zlepšení pohody, rozvoje a vzdělávacích zkušeností dětí. Obecný pedagogický rámec stanoví zásady pro podporu rozvoje dětí prostřednictvím postupů vzdělávání a péče, které odpovídají zájmům, potřebám a možnostem dětí.

Prohlášení o kvalitě:

5. Vzdělávací program založený na pedagogických cílech, hodnotách a přístupech, které umožňují dětem plně dosáhnout svého potenciálu a zabývají se jejich sociálním, emociálním, kognitivním a fyzickým rozvojem a jejich pohodou.

Pedagogické přístupy, které se soustřeďují na dítě, mohou lépe napomáhat celkovému rozvoji dětí, podporovat jejich učební strategie a jejich kognitivní i nekognitivní rozvoj tím, že budou systematičtěji stavět na učení ze zkušeností, hře a sociálních interakcích.

Existují pádné důkazy, že explicitní vzdělávací program je přínosem, protože zajišťuje konzistentní rámec pro péči, vzdělávání a socializaci jako nedílné součásti předškolního vzdělávání a péče. Takový rámec v ideálním případě vymezuje učební cíle podle věku a zároveň umožňuje pedagogům přizpůsobit svůj přístup individuálním potřebám dětí a může poskytnout pokyny pro dosažení vysoce kvalitního učebního prostředí. Náležitě zohledňuje zajištění dostupnosti knih a dalších tištěných materiálů, které napomáhají rozvoji gramotnosti dětí.

Tím, že efektivní rámec vzdělávacího programu podporuje různorodost, rovnost a jazykovou vnímavost, napomáhá začleňování migrantů. Může pečovat o rozvoj jak jejich mateřského, tak vzdělávacího jazyka.

6. Vzdělávací program, který vyžaduje, aby pracovníci spolupracovali s dětmi, kolegy a rodiči a zamýšleli se nad svou vlastní praxí.

Vzdělávací program může pomoci lépe zapojit rodiče, zúčastněné strany a pracovníky a zajistit, aby přiměřeněji odpovídal potřebám, zájmům a možnostem dětí.

Vzdělávací program může vymezit úlohy a postupy pro pravidelnou spolupráci s rodiči i kolegy v jiných službách pro děti (včetně zdravotnictví, sociální péče a vzdělávání).

Kdykoli je to možné, vzdělávací program může poskytnout pokyny, aby pracovníci předškolního vzdělávání a péče úzce spolupracovali s pracovníky škol, pokud jde o přechod dětí na základní a/nebo mateřské školy.

MONITOROVÁNÍ A HODNOCENÍ jsou předpoklady trvalé kvality. Tím, že poukazují na silné a slabé stránky, mohou být jejich postupy důležitými součástmi posilování kvality v systémech předškolního vzdělávání. Mohou podporovat zúčastněné strany a tvůrce politiky při provádění iniciativ, které odpovídají potřebám dětí, rodičů a místních komunit.

Prohlášení o kvalitě:

7. Monitorování a hodnocení poskytuje informace na příslušné místní, regionální a/nebo celostátní úrovni, které podporují neustálé zlepšování v kvalitě politiky a praxe.

Transparentní informace o službě a pracovnících nebo o provádění vzdělávacího programu na vhodné – celostátní, regionální nebo místní – úrovni může pomoci zlepšit kvalitu.

Pravidelná informační zpětná vazba může usnadnit postup hodnocení politiky, a to také tím, že umožní analyzovat využití veřejných finančních prostředků a to, co je v jakých souvislostech efektivní.

Pro určení učebních potřeb pracovníků a pro přijetí správných rozhodnutí o tom, jak nejlépe zlepšit kvalitu služeb, je užitečné, aby vedoucí pracovníci v předškolním vzdělávání včas shromažďovali příslušné údaje.

8. Monitorování a hodnocení, které jsou v nejvlastnějším zájmu dítěte.

V zájmu ochrany práv dětí by do systému předškolního vzdělávání a péče měly být začleněny spolehlivé politiky ochrany a bezpečnosti dětí s cílem pomoci chránit děti před všemi formami násilí. Politiky ochrany dětí by měly zahrnovat čtyři rozsáhlé oblasti: 1) politika; 2) lidé; 3) postupy a 4) odpovědnost. Další informace o těchto oblastech lze najít v dokumentu „Child safeguarding standards and how to implement them“ vydaném sítí Keeping Children Safe[2].

[2] http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/rights_child/standards_child_protection_kcsc_en.pdf

Postupy monitorování a hodnocení mohou napomáhat aktivnímu zapojování a spolupráci mezi všemi zúčastněnými stranami. K postupům monitorování a hodnocení může přispět – a mít z nich prospěch – každý, komu jde o rozvoj kvality.

Z dostupných důkazů vyplývá, že kombinace monitorovacích metod (např. pozorování, dokumentace, slovní posouzení kompetencí dětí) může poskytnout užitečné informace a popsat zkušenosti dětí a jejich rozvoj a může také napomoci hladkému přechodu na základní školu.

Lze vytvořit monitorovací nástroje a participativní hodnoticí postupy, aby bylo dětem umožněno vyjádřit se a aby se vyjadřovaly otevřeně o svých zkušenostech s učením a socializací v zařízeních.

SPRÁVA A FINANCOVÁNÍ mají zásadní význam pro to, aby předškolní vzdělávání a péče plnily svou úlohu v osobním rozvoji dětí, při omezování rozdílů v dosažených výsledcích a podpoře sociální soudržnosti. Správa musí být součástí komplexního systému konzistentních veřejných politik, které propojují předškolní vzdělávání a péči s dalšími službami týkajícími se dobrých životních podmínek malých dětí a jejich rodin.

Prohlášení o kvalitě:

9. Zúčastněné strany mají jasné a společné chápání své role a úkolů a vědí, že se očekává, že budou spolupracovat s partnerskými organizacemi.

Poskytování služeb předškolního vzdělávání a péče by se v ideálním případě mělo uskutečňovat v úzké spolupráci se všemi službami činnými v zájmu dětí, včetně sociálních a zdravotnických služeb, škol a místních zúčastněných stran. Taková mezirezortní spojenectví se ukázala efektivnějšími tehdy, když se řídila konzistentním rámcem politiky, který může aktivně podporovat spolupráci a dlouhodobé investice v místních komunitách.

Bylo prokázáno, že pro navržení a provádění služeb předškolního vzdělávání a péče má zásadní význam zapojení zúčastněných stran.

Odpovědnost za všechny předpisy týkající se předškolního vzdělávání a péče a za financování může v ideálním případě nést stejný rezort.

10. Právní předpisy, regulace a/nebo financování podporují pokrok na cestě k všeobecnému nároku na veřejně subvencované nebo financované předškolní vzdělávání a péči a pokrok je pravidelně oznamován všem zúčastněným stranám.

Lepší kvality v poskytování služeb pro všechny děti by mohlo být lépe dosaženo postupným vytvářením všeobecného právního nároku. Mohlo by být užitečné zhodnotit, zda tržně založené služby předškolního vzdělávání a péče vytvářejí nerovný přístup nebo nižší kvalitu pro znevýhodněné děti, a v případě nutnosti naplánovat nápravná opatření.

Přínosem by očividně bylo úzké propojení s pracovní, zdravotní a sociální politikou, protože může podpořit efektivnější přerozdělení zdrojů zacílením dalších finančních prostředků na znevýhodněné skupiny a čtvrti.

Přístup
dosažitelný a cenově dostupný pro všechny, podporuje účast a posiluje začleňování, přijímá různorodost
Vzdělávací program
ucelený, pružný, vyžaduje spolupráci, je pravidelně zlepšován/revidován
Pracovní síla
profesionální a s dobrou kvalifikací, vedení, vstřícné pracovní podmínky
Rámec kvality EU pro předškolní vzdělávání a péči
Správa a financování
koordinované právní předpisy a úkoly, spolupráce, pokrok na cestě k všeobecnému právnímu nároku
Hodnocení a monitorování
pravidelné a transparentní, v nejvlastnějším zájmu dítěte, efektivní využití pro tvorbu politiky